

ZWEEDSE VERBRANDINGSBELASTING STIMULEERDE RECYCLING NIET

Svenska Avfall

Zweden behoort net als Nederland tot de Europese recyclekopgroep. Beide staan voor de uitdaging om nóg meer te recyclen. Dat vraagt om ecodesign, een afzetmarkt voor gerecyclede producten en meer bronscheiding. Nederland kan van Zweden leren. Zo blijkt de verbrandingsbelasting geen effectieve maatregel.

Zweeds afvalbeheer onder de loep

Auteur: Bobbie van der List

Zweden recyclen hun afval uitstekend. In 2016 werd 50,8 procent van het huishoudelijke afval gerecycled. Daarmee bevindt Zweden zich, net als Nederland, in de Europese kopgroep. De Zweedse regering beraadt zich momenteel op nieuwe recycledoelen. “Het target komt tussen de 60 en 70 procent te liggen”, schat *Weine Wiqvist* in. Hij is directeur van Avfall Sverige, een overkoepelende organisatie voor bedrijven actief in de afvalindustrie. Wiqvist verwacht eind dit jaar een beslissing. Hij vindt het beoogde target ambitieus. “Ik vraag me af, wanneer ik dergelijke percentages hoor, of politici werkelijk begrijpen hoe lastig het is om nóg meer te recyclen, zeker als je al op 50 procent zit.” Wiqvist plaatst een kanttekening bij de meetmethode om het recyclepercentage vast te stellen. “Het is nu onduidelijk hoe de overheid dit gaat meten: direct na het inzamelen, na het zogenaamde ‘pre sorting’, na ‘final sorting’ of alleen het afval dat door de laatste fase van het recyclingproces komt?”

Afzetmarkt

Een hoger recycledoel betekent: meer gerecyclede producten, die een weg moeten gaan vinden op de afzetmarkt. Wiqvist. “We hebben in Zweden en ook in de rest van de wereld een afzetmarkt nodig voor gerecyclede producten. Anders zitten we met producten waar niets mee gebeurt. Daarnaast moet er meer oog komen voor het design van producten, zodat ze gemakkelijker gerecycled kunnen worden. Plastic producten kunnen bijvoorbeeld vaak niet worden gerecycled. We zamelen ze nu in, maar we kunnen er veelal niets mee. Hierdoor neemt het vertrouwen onder bewoners af. Zij vragen zich af wat het nut is om aan de bron te scheiden.”

“
We hebben
in Zweden en
Europa een
afzetmarkt nodig
voor gerecyclede
producten.”

”

WEINE WIQVIST
(AVFALL SVERIGE)

Hoge CO₂-belasting

Van het huishoudelijk afval gaat in Zweden 48,5 procent naar afvalenergiecentrales. "Het is in Zweden profijtelijk om afval als energiebron te gebruiken in plaats van fossiele brandstoffen. Op fossiele brandstoffen wordt namelijk een hoge CO₂-belasting geheven. Dat maakt het gebruik van afval als energiebron aantrekkelijk." Het laatste decennium verrezen nieuwe centrales, die werden gebouwd om geïmporteerd afval te verwerken. Momenteel is de capaciteit 6,5 Mton. Er worden geen nieuwe centrales meer bijgebouwd.

De inzet op afvalenergiecentrales heeft ook te maken met een beslissing in 2002 om in Zweden storten grotendeels te verbieden. In 2016

Zweeds afval in cijfers

De Zweedse afvalberg daalde licht in 2016 ten opzichte van het jaar ervoor: in 2015 bedroeg het totale volume aan huishoudelijk afval 4.700 kiloton, terwijl het volume in 2016 4.660 kiloton was. Waar de gemiddelde Zweed in 2015 478 kilo aan afval produceerde, was dat een jaar later 467 kilo. Op het gebied van recycling bevindt Zweden zich, net als Nederland, in de Europese kopgroep. 50,8 procent van het huishoudelijke afval werd in 2016 gerecycled.

werd nog slechts 0,7 procent van het huishoudelijke afval gestort. "We vinden het beter om afval te gebruiken voor recycling en het genereren van warmte en elektriciteit. Op deze manier kunnen we een hoge energie-efficiëntie bereiken."

Verbrandingsbelasting

De groei van de capaciteit van afvalenergiecentrales zorgde het voorbije decennium voor de nodige kritiek. Dit leidde in 2006 tot de introductie van een verbrandingsbelasting. Een 'groene'

Zweeds huishoudelijk afval: 50,8 procent recycling, 0,7 procent storten, 48,5 procent naar afvalenergiecentrales.

De **Zweedse afvalenergiecentrales** hebben momenteel een **capaciteit van 6,5 Mton.**

Foto: Niklas Virsen

regering nam dit besluit, maar de volgende conservatief-liberale regering schafte het in 2010 weer af. “Er werd van afgezien omdat de maatregel niet effectief bleek. Men hoopte dat het zou resulteren in meer recycling. Dat gebeurde echter niet. Het instrument stimuleerde niet tot beter recyclen. De belasting gold namelijk enkel voor huishoudelijk afval. Bedrijfsafval werd niet belast, terwijl de helft van het afval dat naar afvalenergiecentrales gaat uit bedrijfsafval bestaat.”

Momenteel staat de verbrandingsbelasting weer op de politieke agenda. “Er is weer een groene regering, dus wie weet. De Zweedse *waste-to-energy*-branche vindt dit niet de juiste manier om hogere recyclingresultaten te behalen. Er zijn veel betere stuurmiddelen, zoals verhoogde recyclepercentages

en het ontwikkelen van een markt voor gerecyclede producten.”

Emissiehandel en afvalenergiecentrales

Zweden neemt deel aan het Europese systeem voor emissiehandel, afgekort tot ETS. Wiqvist is niet per se positief over de deelname. “We zijn terughoudend, aangezien het gebruikers van fossiele brandstoffen moet overtuigen om op duurzame energie over te stappen. Ik vind het lastig dat de verantwoordelijkheid bij afvalenergiecentrales wordt gelegd. Als centrale kun je weinig doen om de emissie te verlagen. Het afval komt immers van overheden en bedrijven.”

Het is beter om eerder in te grijpen, meent Wiqvist. “Het is niet effectief dat er kosten worden gere-

“

Op bouwlocaties is soms niet genoeg ruimte voor het scheiden van afvalstromen.

”

LIA DETTERFELT
(RENOVA GROUP)

Een hoge Zweedse CO₂-belasting maakt het gebruik van afval als energiebron profijtelijk.

kend aan het einde van een levenscyclus van een product. Het is beter om die kosten te verrekenen in een eerder stadium, bijvoorbeeld via Extended Producer Responsibility (EPR), waarbij producenten verantwoordelijk worden gehouden voor preventie en recycling. Aangezien alleen Zweden en Denemarken meedoen aan het ETS-programma, moet er een keuze worden gemaakt: alle Europese landen doen mee, of we stoppen ermee. Dit om een gelijk speelveld te creëren.”

We kunnen mensen niet veranderen, wel het systeem.

ASA STENMARCK
(SVENSKA MILJÖINSITUTE)

Scheiden aan de bron

Lia Detterfelt van Renova Group, uitvoerder van het afvalbeheer van gemeenten in westelijk Zweden, benoemt een verbeterpunt voor het Zweedse afvalbeheer. “Op bouwlocaties is soms niet genoeg ruimte voor het scheiden van afvalstromen. Daarom biedt Renova de mogelijkheid om bouw- en slooafval op haar locatie te sorteren.” Als treffend voorbeeld noemt ze de zogenaamde *environmentally-smart buildings*. In Zweden verrijzen steeds meer duurzame gebouwen met zonnepanelen en sanitair met een laag watergebruik. Bronscheiden krijgt in deze gebouwen echter weinig aandacht. “Kijken we naar de criteria voor het bouwen van *environmentally-smart buildings*, dan komt het vaak voor dat er geen ruimte is voor het scheiden van afval.”

Soortgelijke problemen worden tevens opgemerkt door *Asa Stenmarck* van Svenska Miljöinsitute, een Zweeds milieuonderzoeksinstituut. “We moeten mensen de mogelijkheid geven om bij de bron te scheiden, dichtbij waar zij wonen. Je ziet nu dat mensen soms vierhonderd tot duizend meter moeten lopen om hun gescheiden stromen weg te brengen. De oplossing ligt dichterbij huis. Ik verwacht een verbetering van vijftig tot zestig procent bij een goede scheiding aan de bron. We kunnen mensen niet veranderen, wel het systeem.”